

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Hongkong – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2018

I. SAMMANFATTNING

Hongkong innehar en särställning som särskild administrativ region inom Folkrepubliken Kina enligt överenskommelsen i samband med Storbritanniens återlämnande av den forna kronkolonin till Kina 1997. I den konstitution som då trädde i kraft, *Basic Law*, fastställdes principen *ett land, två system*, enligt vilket Hongkongs självstyrande ställning med ett fristående politiskt och juridiskt system, med respekt för grundläggande fri- och rättigheter, skulle bevaras. Dessa rättigheter respekteras överlag, även om det finns allt fler tecken på att det demokratiska utrymmet minskar i Hongkong.

Allmän och lika rösträtt saknas dock och endast en begränsad rösträttsreform har genomförts. I september 2018 förbjöds det oppositionella partiet Hong Kong National Party (HKNP) som förespråkar självständighet gentemot Kina, hädanefter återkommande benämnt Fastlandskina för att skilja Hongkong från det övriga Kina. Rättsväsendet i Hongkong är överlag oberoende och välfungerande.

Många delar av civilsamhället har uttryckt ökad oro över Fastlandskinas påverkan på Hongkongs styre. En viss inskränkning av press- och yttrandefriheten förekommer, bland annat i form av rapporter om ökad självzensur, men också genom fall där utländska journalister och politiker antingen nekats inresa i Hongkong eller inte fått sitt arbetsvisum förlängt.

Fastlandskinas nationella folkkongress är det politiska organ som har slutlig rätt att tolka *Basic Law*. Detta har gjorts vid ett flertal tillfällen sedan 1997. Flera av dess uttolkningar av *Basic Law* har varit politiskt mycket kontroversiella och bidragit till att undergräva den demokratiska processen i Hongkong. Genom dessa uttolkningar riskerar Hongkongs självstyre att begränsas, och principen om ett land, två system därmed att äventyras.

Diskriminering förekommer. Det saknas bland annat lagstiftning som skyddar mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Det saknas också regelverk för hur asylsökande ska behandlas. Utländska hushållsanställda i Hongkong lever fortsatt i en utsatt situation, delvis beroende på restriktiva immigrationslagar som kan leda till att de utnyttjas av sina arbetsgivare.

Hongkong är ekonomiskt välmående, men det råder mycket stora skillnader i levnadsförhållanden mellan grupper i samhället. Enligt regeringens fattigdomsrapport lever 20 procent av stadens befolkning och en av tre pensionärer under fattigdomsgränsen. Detta är särskilt problematiskt då prisläget på Hongkongs bostadsmarknad är högst i världen. Både tillgången till sjukvård och utbildning är god.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

Rättsväsendet i Hongkong, med dess självständiga institutioner efter brittisk förebild, är den viktigaste garantin för att Hongkong förblir en rättsstat. Domarkåren har ett betydande inslag av domare från andra länder, som liksom Hongkong har en sedvanerättslig rättsordning (common law). Utnämningar inom rättsväsendet har skett utan synbar inblandning från Kina. Domstolarna i Hongkong anses vara oberoende och de kan effektivt verka utan påverkan från den verkställande makten.

I World Justice Projects årliga rättsstatsindex rankas Hongkong på plats 16 av 126 jämförda länder.

En särskild antikorrupsionskommission har under flera år genomfört åtgärder och Hongkong är idag ett av de minst korrupta samhällena i Asien. I Transparency Internationals index över upplevd korruption behåller Hongkong sin höga placering, plats 14 av 176 jämförda länder.

Rättssäkerhet

Rätten till en rättvis och offentlig rättegång fastställs i lagen, liksom rätt till juridisk rådgivning och rätten till offentligt biträde. Tillgången till rättssystemet är god för de flesta Hongkongbor. Utländska hushållsanställdas tillgång till rättssystemet kan vara begränsad, eftersom dessa måste lämna Hongkong inom 14 dagar efter att anställningen upphört, även om de är vittne eller målsägande i en pågående rättsprocess.

Straffbarhetsåldern är för närvarande 10 år.

Hongkong och Kina saknar utlämningsavtal, men det finns ett lagförslag för Hongkong att ingå ett sådant. Enligt förslaget ska Hongkongregeringen ges rätt att från fall till fall kunna besluta om att utlämna personer misstänkta för brott till bland annat Fastlandskina. Detta har skapat stor oro bland organisationer för de mänskliga rättigheterna, oppositionspolitiker och från näringslivet i Hongkong. Advokatsamfundet i Hongkong har ifrågasatt rättssäkerheten i förslaget. Den amerikanska handelskammaren i Hongkong har också kritiserat förslaget och refererat till bristen på rättvisa rättegångar samt dåliga fängelseförhållanden i Fastlandskina. Det finns en oro att personer kan komma att utlämnas till Fastlandskina vid exempelvis byte av flyg i Hongkong.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Inga uppgifter om straffrihet i Hongkong förekommer.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Hongkongs status som en särskild administrativ region innebär att territoriet har ett fristående politiskt och juridiskt system med en egen regering och parlament (LegCo), som beslutar om politiken i territoriet. Hongkong har sitt eget polis- och rättsväsende, sin egna centralbank (HKMA) och skattemyndighet etc. Försvars- och utrikespolitiken styrs dock från centralregeringen i Peking, Fastlandskina, och den kinesiska militären har förläggningar i Hongkong.

Parlamentet LegCo består av sammanlagt 70 ledamöter, varav 35 är direkt valda i så kallade geografiska valkretsar genom öppna och fria val. Övriga 35 ledamöter väljs indirekt i så kallade funktionella valkretsar och representerar olika branscher och professioner. Regeringschefen (*Chief Executive*) föreslås av en nomineringskommitté bestående av cirka 1 200 medlemmar och utses formellt av centralregeringen i Peking. Regeringschefen, vars mandat belöper på fem år, får sitta som längst två mandatperioder.

Demokratiseringen av Hongkong har skett gradvis och tog fart först efter undertecknandet av den Sino-brittiska deklARATIONEN 1984, då Kina och Storbritannien kom överens om att Hongkong skulle återlämnas 1997. Sedan dess har en ständig kamp förts om allmän och lika rösträtt – tidvis kantad av oroligheter och stora demonstrationer.

Nationella folkkongressen i Peking har i ett utskottsbeslut gett uttryck för att allmänna och lika val till regeringschef och parlament skulle kunna införas från valet 2017 respektive 2020. Några förändringar av valsystemet har dock ännu inte kommit till stånd. Systemet – med en nomineringskommitté för valet av regeringschef och det oklara förfarandet kring inval i kommittén – kritiserades i samband med valet 2017 med mindre demonstrationer.

Vid valet till regeringschef 2017 valdes Carrie Lam av en bred majoritet av medlemmarna i nomineringskommittén.

Kvinnor förekommer generellt i lägre utsträckning på ledande poster i det politiska livet. För närvarande håller kvinnor totalt elva mandat i parlamentet. Kvinnor har fortsatt låg representation i kabinettet och endast 2 av 17 ministrar är kvinnor. Inga etniska minoriteter finns representerade i parlamentet.

Politisk pluralism med flerpartisystem existerar men är begränsat. Under 2018 ägde två fyllnadsval till parlamentet rum eftersom sex av de ledamöter som valdes in i parlamentsvalet 2016 förlorade sina platser och uteslöts efter att på olika sätt protesterat mot fastlandskinesiskt inflytande i Hongkong och ”förolämpat” Kina vid avläggandet av den ed som är obligatorisk vid parlamentets öppnande. Detta följdes av en rättsprocess

som skulle fastställa huruvida uteslutningen var lagenlig. Kinas nationella folkkongress valde under pågående rättsprocess i Hongkong att uttolka innebörden av *Basic Law* som att det inte finns utrymme för protestaktioner vid avläggandet av parlamentseden. Resultatet blev att de sex ledamöterna förlorade sina mandat vilket påverkade oppositionens möjligheter att verka i Hongkongs parlament negativt. Rättsprocessen är ett exempel på hur Fastlandskina har fått ett ökat inflytande över Hongkongs politiska liv.

Ett annat tecken på det minskade demokratiska utrymmet i Hongkong är att det oppositionella partiet Hong Kong National Party (HKNP) förbjudits. Enligt regeringen var skälet att garantera den nationella säkerheten. HKNP, med ett hundratal medlemmar, har förespråkat självständighet för Hongkong, något som Hongkongs regering anser bryter mot både den kinesiska konstitutionen och Hongkongs *Basic Law*. Detta är första gången som ett parti har förbjudits sedan Hongkong återlämnades till Kina. Beslutet ledde till kraftig kritik från både civilsamhället och den politiska oppositionen i Hongkong, men också internationellt. Beslutet ses som ytterligare ett tecken på det minskade demokratiska utrymmet i Hongkong.

Valmyndigheten i Hongkong har utöver att se till att val går till på rätt sätt också i uppgift att kontrollera och godkänna kandidater innan de kan bli valbara. Detta innebär att kandidater måste skriva under en deklARATION med utfästelse om att upprätthålla *Basic Law*. I denna prövning ingår även en bedömning om kandidatens framtida intentioner att upprätthålla konstitutionen. I detta arbete har bland annat kandidaters innehåll i sociala medier kontrollerats. Under det senaste året finns det flera exempel på att politiska kandidaturer har avslagits med hänvisning till att valmyndigheten inte ansett att det finns ärliga intentioner att upprätthålla *Basic Law*, i enlighet med uttolkningen av Fastlandskinas nationella folkkongress. Internationell kritik har framförts mot detta system, bland annat av EU. Kritiken har avfärdats av Hongkongregeringen som anser att en kandidatur till en politisk position i Hongkong måste vara i enlighet med *Basic Law*.

Freedom House bedömer Hongkong vara ”delvis fritt” med en vikande trend. Anledningen till detta är det ökade inflytandet på Hongkongs institutioner från Fastlandskina. I rapporten från 2018 ses det indirekta

valsystemet som ett problem eftersom det inte ger tillräcklig representation av folket. Utöver detta har det politiska och ekonomiska trycket från Fastlandskina ökat enligt rapporten, vilket påverkar medierapportering och den akademiska friheten negativt.

Det civila samhällets utrymme

Det civila samhället spelar en viktig roll i samhällsbyggandet i Hongkong. Olika intressegrupper och oberoende civilsamhällesorganisationer är välutvecklade och etablerade. Förutom ett stort antal organisationer som arbetar med sociala frågor eller miljöfrågor, finns en mängd människorättsorganisationer etablerade i Hongkong. Många av dessa konsulteras av regeringen inför lagförslag och policyrekommendationer i olika frågor. Från organisationer för de mänskliga rättigheterna har klagomål på avsaknad av konsultation inför den allmänna granskningen av Kina, inklusive Hongkong, i FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève i november 2018 framförts.

Civilsamhällesorganisationer kan på det hela taget vara öppna och kritiska mot samhällets funktioner och regeringen utan konsekvenser. Även om situationen överlag är god gällande det civila samhället har regeringen kritiserats för att inte tillräckligt försvara yttrande-, mötes-, och föreningsfrihet.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Hongkong är ett rättssamhälle, i vilket rätten till liv och kroppslig integritet respekteras.

Polisens egna övervakningsorgan IPCC mottog 1 616 klagomål mot poliser som misskött sig mellan den 1 april 2017 och den 31 mars 2018. Detta är en ökning av antalet klagomål med 3 procent från föregående period. FN:s kommitté mot tortyr har tidigare kritiserat Hongkong för att klagomål utreds av polisen själv och att IPCC bara är ett rådgivande organ som saknar mandat att driva egna utredningar. Kommittén kritiserade även det faktum att Hongkong inte publicerar komplett statistik över antalet

klagomål om tortyr och misshandel, inklusive polisvåld, som polisen mottagit eller vad resultaten av dessa klagomål blir.

Dödsstraff

Dödsstraff är sedan 1993 avskaffat i Hongkong.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Hongkong upprätthåller respekt för rätten till frihet och personlig säkerhet. Det finns emellertid exempel på personer som försvunnit i Hongkong, ofta efter att ha blivit frihetsberövade av kinesiska myndigheter.

Därutöver finns det exempel på oppositionspolitiker i Hongkong som nekats inresa i Fastlandskina på oklara grunder. Dessa har uttryckt klagomål mot att Hongkongregeringen inte tillräckligt starkt protesterat mot detta förfarande av kinesiska myndigheter.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Rätten till yttrande- och tryckfrihet är inskriven i *Basic Law*. Hongkong är också centrum för många av Asiens största engelskspråkiga och kinesiska tidningar. Det publiceras regionala upplagor av exempelvis Wall Street Journal, New York Times och Financial Times i Hongkong. Tongivande dagstidning lokalt är South China Morning Post som fortfarande har ett gott rykte som kvalitetstidning.

Journalistförbundet Hong Kong Journalists Association har vittnat om ökad självcensur bland lokala journalister, särskilt när det kommer till rapportering som kan uppfattas som kritik mot Fastlandskina. En anledning till detta uppges vara att många tidningar ägs av bolag med affärsintressen i Kina och därför inte vill stöta sig med centralregeringen.

Reportrar utan gränser rankar Hongkong som 70 av 180 länder år 2018 på sitt pressfrihetsindex. Reportrar utan gränser noterar bland annat att Pekings samordningsmyndighet i Hongkong kontrollerar flera nyhetskanaler i territoriet.

Internet och sociala medier är mycket utvecklade i Hongkong och utgör ett viktigt verktyg för allmänheten för delaktighet, information och kommunikation. Inga restriktioner, nedstängningar eller annan censur förekommer.

Det fick stor internationell uppmärksamhet när Financial Times asienkorrespondent Victor Mallet inte fick sitt arbetsvisum förnyat i oktober 2018. Flera menar att beslutet följde av att Mallet modererade ett samtal med det förbjudna partiet HKNP:s partiledare Andy Chan några månader tidigare på Foreign Correspondent's Club (FCC). Samtalet på FCC kritiserades i starka ordalag av regeringsföreträdare i Hongkong, men också i Fastlandskina.

Yttrandefrihet råder i Hongkong, men kan begränsas med hänsyn till bland annat lagen som förbjuder respektlöshet mot den kinesiska nationalsången. Lagen tvingar vidare besökare vid offentliga tillställningar att stå upp och sjunga med i nationalsången. Lagen, som har kritiserats av bland annat oppositionspolitiker och journalister, kan ge upp till tre års fängelse och upp till 50 000 HKD i böter. Eftersom Kinas nationella folkkongress har bestämt att lagen ska bli ett tillägg till *Basic Law* måste den implementeras även i Hongkong.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

I *Basic Law* stipuleras rätten till mötes- och föreningsfrihet samt rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar. I augusti 2017 samlade demonstrationer till stöd för de fängslade ansvariga för "paraplyrevolutionen" tiotusentals deltagare. Paraplyrevolutionen ägde rum under hösten 2014 då upp emot 100 000 demonstranter samlades i centrala Hongkong och ockuperade gator i protest mot beslutet av Kinas nationella folkkongress att kandidater till posten som regeringschef var tvungna att bli godkända av centralregeringen i Peking innan de kunde ställa upp i val.

Det totala antalet demonstrationer och marscher har dock sjunkit under de senaste åren och är numera oftast associerade med enskilda frågor istället för större allmänna demonstrationer.

Religions- och övertygelsefrihet

Även religionsfriheten är inskriven i *Basic Law*. Ett stort antal religiösa samfund finns representerade och kan verka fritt. Det gäller även samfund som uppfattas som kontroversiella i Fastlandskina, såsom Falun Gong, vilka till exempel tillåts sprida information om sin verksamhet på allmän plats.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Hongkong har ratificerat samtliga åtta grundläggande ILO-konventioner.

Arbetslösheten är cirka 3 procent och i princip råder full sysselsättning. Sysselsättningsgraden för kvinnor bedöms dock endast vara cirka 50 procent. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden beräknas öka till följd av hög efterfrågan på arbetstagare.

Trots det ökande ekonomiska välståndet arbetar en stor del av invånarna i låglöneyrken med en medianlön om cirka 11 000 HKD, motsvarande strax över 12 000 SEK, per månad. Det råder stora skillnader mellan rika och personer som lever i fattigdom, något som kritiserats av bland annat FN i samband med granskningen av Hongkongs tillämpning av konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Enligt den senast uppdaterade statistiken från 2016, är Hongkongs Gini-koefficient 0,539. Detta gör staden till en av de minst ekonomiskt jämlika ekonomierna i världen. Med tanke på den fortsatt goda ekonomiska tillväxten jämte den fortsatt låga löneökningen samt Hongkongregeringens ointresse att genomföra mer omfattande sociala reformer finns det inte heller något som tyder på ojämlikheterna skulle minska under de närmaste åren.

Fackföreningar har en relativt svag ställning och kollektivavtal är ovanliga. Arbetstiden är inte reglerad i lag och en heltidsanställd person i Hongkong arbetar ofta cirka 50 timmar per vecka, ungefär 30 procent mer än det internationella genomsnittet. Minimallönen är 34,5 HKD per timme.

Enligt Hongkongs departement för arbete, Labour Department, har invandrade hushållsanställda rätt till samma förmåner och skydd som sina lokala kollegor. Arbetsrätten garanterar matbidrag, lämpliga

levnadsförhållanden, obligatorisk sjukförsäkring betald av arbetsgivaren, samt sju betalda semesterdagar per år. Trots detta förekommer arbetsförhållanden som inte når upp till dessa krav, ofta på grund av bristfällig tillämpning av arbetsrätten samt förekomsten av rättsliga kryphål.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Den offentliga vården är väl utbyggd med låga avgifter. Ingen får vägras vård på grund av bristande betalningsförmåga. Cirka en femtedel av Hongkongs budget går till hälso- och sjukvård och som anses vara av hög internationell klass. Den privata vården anses vara bland de bästa i världen.

Aborträtt i Hongkong existerar, men är begränsad till fall där kvinnans hälsa är i fara eller om barnet riskerar att födas med en allvarlig funktionsnedsättning. Långa väntetider på de offentliga sjukhusen och höga kostnader för de privata alternativen innebär att många tvingas till osäkra aborter i Hongkong, eller till att åka över gränsen till Kina för att utföra abort.

Family Planning Association of Hong Kong är en icke-vinstdrivande organisation som erbjuder flera olika tjänster inom ramen för sexuell och reproduktiv hälsa, bland annat utbildning och preventivmedel.

Enligt the World's Happiness Reports årliga studie har Hongkongbornas ranking sjunkit från plats 46 år 2012 till plats 76 av 156 år 2018. En möjlig förklaring till detta kan vara en minskad känsla av tillgång till sociala skyddsnet och bristande möjligheter att fatta beslut över sina liv. Detta förstärker observationen som många utomstående bedömare gör av en yngre generation som saknar framtidstro på grund av både ekonomisk och politisk maktlöshet samt hot mot vad man upplever som den egna Hongkongidentiteten.

Luft-, vatten- och markföroreningar är ett växande problem. Hongkong är en av världens trafiktätaste platser och majoriteten av stadens energi kommer från kolkraftverk. Värst drabbade är de centrala delarna av Hongkongön och Kowloon.

Rätten till utbildning

Skolgång upp till och med gymnasium är kostnadsfri med vissa undantag, men då med starkt subventionerade avgifter. Högskoleundervisningen håller en mycket hög kvalitet. Det finns åtta universitet, och flera av dessa ger stipendier till studenter som kommer från fattiga förhållanden. Utbildningssystemet kan överlag sägas hålla en mycket hög standard med god tillgänglighet för alla.

Enligt Hongkongs statistikmyndighet utgörs 54 procent av de inskrivna studenterna vid universitetsutbildningarna av kvinnor. Kvinnliga studenter är väl representerade i program såsom lärarutbildningar (73 procent), företagsekonomi (59 procent) och medicin (51 procent).

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

En av tre pensionärer lever i fattigdom i Hongkong. Totalt lever cirka 20 procent i fattigdom enligt Hongkongregeringens definition av fattigdom, vilket innebär att leva på mindre än 4 000 HKD, motsvarande 4 600 SEK, per månad. Medianlönen för en nyexaminerad student är cirka 14 500 HKD, motsvarande 16 600 SEK. Detta ska ses i ljuset av att Hongkong rankas som en av världens dyraste platser när det gäller bland annat boende. Regeringschefen Carrie Lam har föreslagit en rad reformer för att komma tillrätta med bristen på bostäder, men det förefaller mycket svårt att på kort sikt förändra bostadssituationen i Hongkong. Det är inte ovanligt att flera generationer bor i samma lägenhet i Hongkong.

UNDP:s index för mänsklig utveckling mäter flera faktorer, bland annat medellivslängd och beräknat antal år i skola. Enligt mätningen för år 2018 rankas Hongkong på plats 7.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

En princip om likabehandling av män och kvinnor gäller i Hongkong och en särskild kommission, Equal Opportunities Commission, övervakar och ger råd för att motverka avsteg från principen. Många kvinnor är välutbildade och förhållandevis många har framträdande positioner. Carrie

Lam är Hongkongs första kvinnliga regeringschef och hon har två kvinnliga ministrar i sitt kabinett om totalt 17 ministrar. Cirka 15 procent av ledamöterna i parlamentet är kvinnor.

Våld inom familjen har uppmärksammats allt mer som ett problem och stödet till utsatta kvinnor har förbättrats bland annat genom skärpt lagstiftning

Regeringen annonserade 2018 att föräldraledigheten för mödrar kommer att utökas från 10 till 14 veckor. Enligt samma förslag kommer föräldraledigheten för fäder att utökas från 3 till totalt 5 dagar.

Barnets rättigheter

Regeringen etablerade 2018 en särskild barnkommission som ska ta fram, genomföra och utvärdera reformer för att förbättra barns livssituation, bland annat när det kommer till utbildning och rättigheter för barn från etniska minoriteter. I detta ingår även att upprätthålla FN:s barnkonvention. Kommissionen har dock kritiserats för att sakna mandat att ställa regeringen till svars för eventuella missförhållanden och det är ännu för tidigt att utvärdera kommissionens arbete. Det är förbjudet att utsätta barn för arbete under 13 års ålder och inga rapporter om barnarbete förekommer.

Hongkongs ekonomiska klyftor påverkar barnfattigdomen och det beräknas att cirka 20 procent av barnen växer upp under regeringens definition av fattigdom.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Hongkongs befolkning består till stor del av invandrare från andra delar av Kina. Etnisk och religiöst betingad diskriminering är ovanlig, men Hongkongs regering har fått kritik för att en del minoriteter i praktiken har begränsad tillgång till utbildning av god kvalitet. För att förbättra förhållandena har regeringen beslutat att utöka undervisningen i kinesiska som andraspråk.

Invandrade hushållsanställda från främst Filippinerna och Indonesien (cirka 350 000–400 000 personer, de flesta kvinnor) omfattas av mer

restriktiva immigrationslagar än annan utländsk arbetskraft. Till exempel omfattas de inte av rätten att få permanent uppehållstillstånd efter sju års vistelse i Hongkong och deras lagstiftade minimilön är lägre än för andra grupper. De invandrade hushållsanställda, så kallade *foreign domestic helpers*, lever och arbetar i många fall under slavliknande förhållanden.

Rapporter visar att exploatering och rättighetskränkningar sker i alla faser av de hushållsanställdas migrationsprocess. Före rekrytering och utbildning, under rekrytering och utbildning, under arbetet utomlands samt vid uppsägning och återvändande. Ofta hamnar de i en beroendeställning till sin arbetsgivare och/eller agentur, och kan därför lätt bli utsatta för exploatering samt ibland tvingas leva under svåra missförhållanden. Många blir skuldsatta i och med anställningen i Hongkong då rekryterings- och migrationsprocessen innebär stora kostnader. Detta sker vanligen genom belåning från arbetsförmedlaren.

Hongkongs regering har på senare år reglerat hur mycket en agentur får ta ut i avgift mot att förnya ett anställningskontrakt och har också inrättat ett antal juridiska kanaler, såsom telefonjourer och polisjourer, bland annat för att uppmuntra att fler invandrade hushållsanställda träder fram med sina berättelser.

År 2018 inrättade regeringen en handlingsplan för att förbättra skyddet för invandrade hushållsanställda. I handlingsplanen finns både utbildningsinsatser för relevant myndighetspersonal i hur man kan stödja offer för människohandel, men också förslag på att förenkla åtal i misstänkta fall samt att förhindra smuggling. Det finns dock ingen tidsplan för implementering av handlingsplanen.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Homosexualitet avkriminaliserades i Hongkong 1991 efter en debatt som pågick i över 10 år. Brister återstår alltjämt i Hongkong när det gäller mänskliga rättigheter för hbtq-personer. Trots dokumenterade positiva framsteg går det lagstiftande arbetet långsamt framåt. Regeringen har inte angett diskriminering av hbtq-personer som en prioriterad fråga, utan menar istället att frågan främst ska tas om hand av juridiska instanser och utbildningssystemet. Brister i lagstiftningen, liksom en diskriminerande

attityd från det övriga samhället gentemot personer med olika sexuell läggning, är ofta föremål för internationell kritik mot Hongkong.

Samkönade äktenskap är inte erkända i Hongkong, och samkönade par har inte heller tillgång till samma sociala service och rättigheter som andra medborgare. Homosexuella samboende diskrimineras då dessa par inte har rätt till subventionerade boenden. Hbtq-personer har heller inget lagstadgat skydd mot diskriminering. Lagen tillåter dock ändring av juridiskt kön i handlingar så som id-kort och pass för transsexuella efter könskorrigering. Detta är dock villkorat av ett fullt avlägsnat fortplantningsorgan vilket innebär att transpersoner måste sterilisera sig i utbyte mot en juridiskt erkänd könsidentitet.

Det finns exempel på förbättringar för hbtq-personers rättigheter. År 2018 fastslog Hongkongs högsta domstol, Final Court of Appeal, att samkönade individer som ingått äktenskap utomlands ska ha rätt till partnervisering, vilket innefattar uppehålls- och arbetstillstånd. Förutom detta visar en ny studie att cirka 70 procent av Hongkongs befolkning stödjer lagstiftning som skulle förbjuda diskriminering av hbtq-personer.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Hongkong tillhör de samhällen som tar emot minst antal asylsökande i förhållande till befolkningens storlek. Det finns för närvarande cirka 3 000 asylsökande i Hongkong, vilket motsvarar 0,04 procent av den totala befolkningen. Majoriteten av de asylsökande kommer från Vietnam, Indien, Pakistan och Bangladesh.

Hongkong har inte ratificerat FN:s flyktingkonvention och saknar ett regelverk för hur asylansökningar ska behandlas. Regeringen har framfört att de nya system som har införts, kallat *Unified Screening Mechanism*, förstärker bearbetningen av asylansökningarna. Endast 1 procent av ansökningarna leder till uppehållstillstånd, vilket är mycket lågt i en internationell jämförelse. Asylsökande i Hongkong får inte arbeta och erhåller ingen officiell status. Asylsökande barn har dock rätt att gå i skolan i Hongkong.

FN:s kommitté mot tortyr konstaterade att flyktingar tvingas att leva på bistånd och hamnar under fattigdomsgränsen under långa tidsperioder

eftersom de nekas rätten till arbete. De får en liten summa pengar för boende, mat och transport, vilken ofta är otillräcklig och resulterar i att många tvingas söka sysselsättning i den informella sektorn.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Antalet personer med funktionsnedsättningar uppskattas till cirka 350 000 och stora svårigheter råder alltjämt för att öka tillgänglighet och service. Framför allt finns stora problem vad gäller tillträde till byggnader och allmänna kommunikationsmedel. Skärpt lagstiftning har antagits och en oberoende kommission har i uppdrag att förbättra förhållandena för personer med funktionsnedsättningar.

En särskild förordning (Mental Health Ordinance, MHO) garanterar rättigheter för personer med psykiska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa. Det råder dock brist på tillgång till psykiatrisk sjukvård och på psykiatriker.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Hongkong

Flera kanaler finns för svensk del i arbetet för att främja och öka respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

EU-delegationen och den lokala EU-kretsen fyller en mycket viktig funktion. På specifika områden samarbetar Sveriges generalkonsulat i Hongkong också med relevanta FN-organ.

I Hongkong finns en rik flora av både lokala och internationella civilsamhällesorganisationer, till exempel Amnesty International och Human Rights Watch. De flesta organisationer för de mänskliga rättigheterna i Hongkong får internationellt stöd. Generalkonsulatet har mycket gott samarbete med bland annat Justice Centre.

VII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Hongkong har tillträtt sju av de tio mest centrala konventionerna för mänskliga rättigheter. Den senaste – om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) – ratificerades av Kina 2008, som meddelade att konventionen även gäller för Hongkong. Övriga sex

konventioner ratificerades för Hongkongs räkning av Storbritannien före den 1 juli 1997, då Hongkong återlämnades till Kina. De är följande:

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR) ratificerades år 1976. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet är Hongkong inte part till.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, ICESCR) ratificerades år 1976. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Hongkong inte part till.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, ICERD) ratificerades år 1969.

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1986. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt är Hongkong inte part till.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (*Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, CAT) ratificerades år 1988. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr är Hongkong inte part till.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child*, CRC) ratificerades år 1991. Det fakultativa protokollet indragning av barn i väpnade konflikter ratificerades år 2008. Det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi är Hongkong inte part till.

Utöver dessa har en konvention ratificerats sedan Hongkong återlämnades till Kina:

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, CRPD) ratificerades år 2008.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*, ICED) är Hongkong inte part till.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet är Hongkong inte part till.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) är Hongkong inte part till.